

СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТОК МІЖНАРОДНОЇ ПОЛІТИЧНОЇ ЕКОНОМІЇ

Глобалізація світової економіки, її проникнення в національні господарства різних країн різнобічно вплинула на принципи формування економіки різних країн на національному та регіональному рівнях, на процеси відтворення.

Проблематику, що стосується участі країн у міжнародному поділі праці і збільшення їх взаємозалежності, досліджували ще основоположники класичної політекономії: В. Петті, А. Сміт, Д. Рікардо, деякі положення розвинули в нових умовах К. Маркс, К. Каутський, Е. Бернштейн. Серед робіт закордонних авторів, які заклали основи для розуміння суті процесу глобалізації світової економіки в новітній час, необхідно відзначити наступні роботи: Уолт Ростоу («Стадії зростання») і Деніел Белл («Постіндустріальне суспільство»), Елвін Тофлер («Третя хвиля») і Пітер Друкер («Економіка знань»), Джон Нейсбітт («Мегатренди») і інші.

Більшість авторів вважають, що вирішення більшості суперечностей глобалізації можливе через посилення ролі науки і впровадження її результатів в людське суспільство в глобальному масштабі, поширення високих результатів розвинених суспільств на групу країн, що відстають від авангарду.

Взаємодія міжнародної політики (або міжнародних відносин) та міжнародної економіки сьогодні є предметом багатьох теоретичних досліджень та прикладного аналізу. Політичні дії національних держав явно впливають на міжнародну торгівлю та валютні потоки, які, в свою чергу, впливають на середовище, в якому національні держави роблять політичний вибір, а підприємці – економічний вибір.

Савчук В.С. зазначає, що «саме дослідження політико-економічного характеру, яке націлене на вивчення природи, закономірностей трансформації

та тенденцій розвитку взаємозв'язків між політичними та економічними процесами з позицій формування певної концепції та конструктивної прогностичної моделі спрямованості якісних змін у системі економічних, соціальних та політичних відносин на планеті з метою забезпечення сталого економічного розвитку світового суспільства на віддалену перспективу, видається необхідним, своєчасним і бажаним» [1, с. 176].

Термін «міжнародна політична економія» почав привертати увагу вчених в середині 1960-х років на тлі проблем світової економіки і відставання в розвитку в третьому світі.

Нафтове ембарго 1970-х років і крах Бреттон-Вудської валютної системи стали ключовими подіями в розвитку міжнародної політекономії як галузі досліджень. Більше того, подальші події, такі як боргова криза в країнах третього світу, падіння комуністичних режимів, зростання нових індустріальних країн, розширення Європейського союзу і фінансові кризи в Мексиці, Україні та Східній Азії вимагали комплексного підходу до аналізу, який забезпечувала міжнародна політекономія.

З точки зору сучасних теоретиків США, Великобританії, Австралії тощо, міжнародна політекономія вивчає взаємозв'язки між політичними та економічними процесами, єдність політології і економічної науки [2].

Зростаюче значення міжнародної політекономії стало результатом тривалого руйнування кордонів між економікою, політикою та іншими дисциплінами в області соціальних наук.

Отже, міжнародна політична економія – це соціальна наука, яка намагається зрозуміти міжнародні і глобальні проблеми, використовуючи міждисциплінарні інструменти і теоретичні перспективи.

Міжнародна політекономія розглядає ряд проблем, які виникають у зв'язку з такими питаннями, як міжнародна торгівля, міжнародні фінанси, відносини між найбагатшими і бідними країнами, роль багатонаціональних корпорацій і проблеми гегемонії (домінування, фізичного або культурного,

однією країни над частиною або всім світом), а також наслідки економічної глобалізації.

Провідними залишаються питання світової власності, глобального економічного управління, ціноутворення, оподаткування [3, с.39].

Виділяють наступні основні етапи еволюції міжнародної політекономії в другій половині ХХ – початку ХХІ ст.:

- 1970-ті – синтез політичної та економічної «картин» світу;
- 1980-ті – формування багаторівневого підходу до дослідження міжнародних відносин;
- 1990-ті – формалізація міжнародної політичної економії;
- 2000-ті – пошук балансу між різними рівнями прийняття рішень на міжнародній арені [4, с. 56].

Потребують подальшого дослідження мегатренди сучасного економічного розвитку, що стали серйозним викликом для економічної науки і сформували нові вектори економічних досліджень, економічної політики та господарської практики.

Використані джерела

1. Савчук В.С. Міжнародна , або глобальна політична економія. *Формування ринкової економіки* : зб. наук. пр. (М-во освіти і науки, молоді та спорту України, «Київ. нац. екон. ун-т ім. Вадима Гетьмана»). Київ: КНЕУ, 2011. С. 175–185. URI: <http://ir.kneu.edu.ua/handle/2010/1417>
2. Ravenhill J., ed. *Global Political Economy*. New York, Oxford University Press, 2014. 570 p.
3. Філіпенко А. Міжнародна політична економія – становлення парадигми. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Міжнародні відносини*. 2012. Вип. 38-39. С. 38-40. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VKNU_mv_2012_38-39_11.
4. Олейнов А. Международная политэкономия: предмет и метод. *Мировая экономика и международные отношения*. 2017. Том 61. № 2. С. 55-65.